

die voor organisch kiesrecht voelde, behoorde volkomen op de hoogte te zijn van den stand der zaken, geheel los van het feit, of zij het recht om te stemmen al dan niet bezat.

Maar hoe bleek de werkelijkheid hiermede in strijd te zijn! Allerwegen openbaarde zich een zenuwachtige haast om de vrouw te gaan voorlichten.

Een typisch staaltje hiervan. We waren nog maar heel kort in het bezit van het stemrecht, of er werd een vergadering belegd, uitsluitend met het doel de lijnen voor ons uit te stippelen, waarlangs voortaan ook vrouwenvoeten zouden moeten gaan.

Natuurlijk spoodde ik mij derwaarts. Al dadelijk begreep ik echter, dat er van de veronderstelling werd uitgegaan, dat we, op politiek gebied, zelfs het a b c nog niet kenden. Ik was gekomen in de hoop, dat de hiaten (gapingen) in mijn weten zouden worden aangevuld.

Maar „hooger onderwijs“ werd er niet gegeven. Integendeel — we kwamen in figuurlijken zin op bewaarschoolbankjes te zitten. Geen vaste spijze werd voorgezet, doch de zuigflesch werd ons aan den mond gehouden, nadat de volle melk zorgvuldig was verdund, met wie weet hoeveel „streepjes“ water!

Wie dat alles eens overweegt, zal haar hierin volkomen gelijk moeten geven.

Inderdaad hebben vele voorlichters zóó met hun lamp gezwaaid, alsof onze vrouwen in de politieke mijngaangen totaal onbekend waren.

Men deed soms, of zij kinderen waren, die het spellen nog moesten leeren.

De fijnbesnaarde vrouw moet dat wel als een vernedering hebben gevoeld.

Was zij heusch zooveel minder op de hoogte dan de man?

Had zij haar „Standaard“ alleen opgeslagen om de feuilletons en het gemengd nieuws?

De anti-revolutionaire vrouw moge zich over het algemeen minder voor de techniek van de stembus geïnteresseerd hebben, gelijk toch iedere vrouw weinig geeft om welke techniek dan ook — als de auto „pan“ heeft, dan zal zij uitstappen en wat rondrentelen, maar zich met de reparatie van den motor niet inlaten — maar welke richting het uit moet — en dat was de hoofdzaak — wist zij ter dege.

In niet-meelevende gezinnen moge dat niet het geval zijn, maar daar deden de mannen voor de vrouw in onkunde niet onder.

Ter voorlichting van de vrouw lazen we dan ook niets, dat niet evengoed ter voorlichting van den man kon dienen.

In een welgeordend, hartelijk meestrijdend gezin vooral heeft zulk een aparte voorlichting geen zin.

Het is goed, dat men met zijn politieke actie daarmede rekene en onzen vrouwen zulke onaanname ervaringen bespare.

Liberale bezorgheid.

De H. S. Bouma van Leeuwarden behandelt in „Friesch Kerkblad“ iets, waarbij ook ons blad eenigszins betrokken is.

Het stuk spreekt voor zichzelf.

Kort geleden schreef ik een brief aan „Luctor“ over het studeren der ouderlingen in verband met de artikelen, over hetzelfde onderwerp geschreven in „De Reformatie“ door Dr. Hepp.

Over de strekking van dezen brief maakt zich niemand minder, dan de kerknieuws-redacteur van de „Nieuwe Rotterdamse Courant“ bezorgd. Hij betreurt het, dat in onze kringen aangedrongen wordt op studie door de ouderlingen, want zoo zijn we, volgens hem, bezig, „een eerbiedwaardigheid op een jammerlijke wijze te moderniseren“. Immers, „de ouderlingen onderscheiden zich (n.l. van de predikanten) door een mystieke, ja soms bijna magische aureool“. Het is juist de ondeskundigheid, die den ouderling zijn aantrekkelijkheid en zijn gezag verleent; wat immers den wijzen en verstandigen verborgen blijft, wordt den kinderens geopenbaard en de wetenschap leidt tot afval en hoogmoed. Er bestaat naast de moeizaam te veroveren en dan nog onbetrouwbare schoolwetenschap de rechtstreekse wijsheid van boven, die op mystieke en magische wijze aan „het ambt“ ten deel valt.

Op deze manier wordt beschreven de beschouwing, die wij aangaande den ouderling en zijn ambt er op na houden en daarna medegedeeld, dat onder ons het streven is, om de ouderlingen tot studie te brengen, dat Dr. Hepp dat pas weer propageerde in „De Reformatie“ en ik daaraan ook meedeelde, terwijl dan uit mijn „brief“ een brokstuk wordt overgenomen.

Het — gaat de „Rotterdammer“ dan voort: „Het komt ons voor, dat een dergelijke opvatting voor den goeden gang van zaken niet onbedenklijk is. Wie zijn het, die het vakblad voor ouderlingen zullen vullen? Wie kopen de boeken voor het „kleine bibliotheekje“? Wie houden de inleidingen op de ontwikkelings-bijeenkomsten voor ouderlingen? Wie zijn de docenten aan de ouderlingen-vakschool? En van wie gaat het streven uit, de ouderlingen te laten studeren?“

Het zijn niet de ouderlingen zelf, maar de predikanten. De nieuwbakken wijsheid van den gemoderniseerden ouderling zal tweedehands wijsheid zijn. Verwaterde predikanten-wetenschap; melk uit de borsten van Pallas Athene, aangelengd voor de kinderens, die geen zware kost kunnen verteren.

Het is alleszins begrijpelijk, dat de predikanten, die onder censuur van broeder ouderling staan, den man, bij wien 't hoogste beroep inzake de Waarheid berust, althans iets willen bijbrengen van de methode, die aan hun schijnbare zonde ten

grondslag ligt. Maar de vorwetenschappelijking van den ouderling, waarbij deze ambtsdrager het creatuur van den domine wordt, is niets dan verkapt dominocratie. Inplaats van smalend te spreken over „conservatisme en orthodoxisme“ dienen de Gereformeerde predikanten te erkennen, dat de wijsheid van den ouderling, die, als mystieke waarheid van hooger orde, hun menselijke wetenschap moet corrigeren, langs andere banen zich openbaart en volgens andere wetten zich ontwikkelt dan het academisch inzicht. De Gereformeerde predikanten moeten de oorspronkelijke intuïtie en de wonderbare visie van den ouderling eerbiedigen en onaangestast laten. Dat zij ophouden met hun drijven naar studie; laten zij den ouderling rustig op de leer zitten, waarop hij sinds de grondlegging der wereld gezeten heeft.

Met alle genoegen wil ik beginnen, met de vragen, die gesteld worden te beantwoorden. Het „Ouderlingenblad“, zal, naar ik ingelicht ben, gevuld worden door professoren, predikanten en ouderlingen, want ook van de zijde der laatstgenoemden is ruime medewerking toegezegd. De boeken voor het kleine „bibliotheekje“ worden gekocht door de kerkeraden, dus door de ouderlingen zelf, zeker ook niet medewerking van predikanten. De docenten aan de ouderlingen-vakschool zijn nog niet benoemd en tot stichting dezer school is nog niet besloten; tenminste zoover ik weet, al is het niet uitgesloten, dat de „Rotterdammer“ van „Gereformeerde zijde“ andere gegevens ontving, daar van dien kant wel eens meer wordt bericht, dan wij weten. Het streven, om ouderlingen te laten studeren gaat uit, niet van enkele Kerkbode-schrijvers, maar wordt en door de predikanten, en door de gemeentelieden, en door de ouderlingen zelf als een noodzakelijkheid gevoeld met het oog op de vele vragen, die de tegenwoordige tijd stelt.

Zoo moet het antwoord luiden en daarom is dat van de „Rotterdammer“ zelve er vlak naast.

De tirade over de wetenschap van den ouderling is heel aardig, maar zegt niets. Zeker, wij weten wel, dat in de kringen van de „Nieuwe Rotterdammer“ ieder wordt beschouwd als een verlicht mens, die slechts aanvaardt een „moderne gedachte“, al is het ook uit de achtste hand en dat de besten onder ons als achterlijke domptjes worden beschouwd, maar ik had niet gedacht, dat de kerknieuws-redacteur zich ervan zou afmaken met zulk een goedkope aardigheid, wanneer hij merkt, dat wij bang zijn voor onwetendheid bij hen die leiding moesten geven.

Ergo wordt het, wanneer hij dit streven toeschrijft aan vrees der predikanten voor de ouderlingen. Want de laatste alinea uit het hierboven geciteerde is een insinuatie. Al meer is het me opgevallen en ook nu weer was het me duidelijk, dat de schrijver van het kerknieuws in de „Rotterdammer“ niet kent, wat men tegenwoordig met een modewoord aanduidt als de mentaliteit in de Geref. Kerken.

De ouderling met het „mystiek en bijna magisch aureool“ is een caricatuur dat bestaat, misschien in de niet-onvruchtbare fantasie van den schrijver, maar niet in het leven onzer kerken. De ouderlingen hebben gezag in onze kringen, niet wanneer ze „ondeskundig“ zijn, maar wanneer ze wel onderlegd zijn in de leer der Heilige Schrift, want de leden onzer kerken willen daaruit, maar ook daaruit alleen, versterking en vermaning ontvangen.

Daarover behoeft de „Rotterdammer“ zich niet bezorgd te maken en wanneer men zich daar eens nuchter gaat afvragen, wat voor menschen wij, Gereformeerden, zijn en wat we willen, dan zal men ook de opvatting, zooals die ook in mijn brief tot uiting kwam, niet langer „voor den goeden gang van zaken bedenkelijk achten“.

Wij kunnen ons hiermee geheel vereenigen.

Neen zeggen.

Hierover vond ik in „De Hervorming“ een artikelje, waarin veel ware dingen werden gezegd.

Het is een kunst, om neen te kunnen zeggen. Er bestaan menschen, die het blijkbaar nooit leeren. Zij zien tegen de moeite op, die het neen zeggen als gevolg met zich meebrengt. Uit zwakte stemmen ze in alles toe, wat men van hen vraagt, zij zijn als het riet, door den wind bewogen. Komisch en een klein tikje deerniswekkend is het ook, wanneer zulke personen plotseling koppig worden. Als zij dan eens neen zeggen, is het eigenlijk niet op goede gronden. En dan, als 't eenmaal gebeurd is, houden zij 't krampachtig vast, tegen alle verzoeken in, en ook tegen eigen beter weten in. En plezier hebben ze er dan nog minder van.

Ook vindt men wel in onze veelvormige samenleving menschen, die uit een soort schrik altijd beginnen met neen te zeggen. Maar zij houden het nooit vol. Kinderen weten het zoo snel, als een van hun ouders zoo is. Zij rusten niet, vóór zij het „toe dan maar“, hebben verkregen, de rakkers. Men moet dan ook voorzichtig zijn met het weigeren. Want eenmaal geweigerd, moet eigenlijk geweigerd blijven. Uw woord zij ja, ja, neen, neen — dat geldt hier ook wel.

Wie in de samenleving met allen goede maatsjes wil blijven, wordt van allen de slaaf, en wordt ten slotte ook eerder geminacht dan geacht. Sommigen verstaan nu bij uitstek de kunst, om neen te zeggen zóó, dat de pil verguld wordt en men er gemeedelijk in berust. Dat daarbij het eigen karakter toch ook gevaar loopt, behoef niet te worden aangetoond. Vooral wanneer men dan belooft, later wel eens anders te zullen zeggen, of vele redenen aanvoert en diep leedwezen toont, dan smuift de iet, wat scherptekende mensch een hoogst onaangename geur, die hem soms haast doet walgen. Het zijn niet altijd de lieve menschen, die wezenlijke liefde oefenen.

De gevaren van het niet kunnen neen zeggen, vermeerdert, als de wankelmoedige een gewichtige

plaats bekleedt. Als iemand op goede gronden neen moest zeggen, maar het niet doet, omdat hij zijn populariteit niet verliezen wil of niet meent te mogen verliezen, dan is hij op een gewichtigen post ongeschikt. Voor leider deugt hij zeker niet. Er is dan wel kans, ongetwijfeld, dat men hem naar den buitenkant dringt of de gehoorzaamheid opzegt. Dat is ook niet prettig en als daardoor een stuk van het levens-werk verstoord wordt, is het ook wel een weinig tragisch. En toch, hoe weldadig doet een sterk karakter aan, al is het hoekig en kantig. Als Sokrates, zittend in de rechbank, alleen weigert, ondanks alle volksopwinding, om af te wijken van zijn rechts-overtuiging, dan wordt hij door de Atheneren niet méér bemind, maar het is van hooger standpunt toch meer waard, om met zijn „neen“ alleen te zijn. Plezierig is dat niet. Wie wil graag miskend worden, of zou dat behagelijk vinden?

Toch zou het ook dwaas wezen, van het neen zeggen een cultus te maken.

Juist wie het wel kan, moet zich bevlitzen, om in zaken van weinig gewicht toegeeflijk te zijn. Maar dat leert zoo iemand ook al licht, als hij teminste geen anderen naast zich heeft, die die toegeeflijkheid misverstaan.

Wie nu den omgang tusschen de menschen gale-slaat, van patroon en arbeiders, van besturen en vereenigingsleden, ja van menschen in de meest verschillende onderlinge betrekkingen, die zou wel eens lust hebben, in de „volksuniversiteit“ een cursus te geven over het „neen zeggen“. 't Zou misschien nog belangrijker voor de volkscultuur zijn dan de lichtbeelden over de voorwereldlijke dieren.

HEPP.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Niet uit den weg.

Dat is een moedig woord van Dr. De Moor in „De Reformatie“ van 7 April j.l.: „Maar voor vrees ga ik niet uit den weg.“ Ik mag wel herinneren, dat Dr. De Moor de oude manier van psalmgezang weer wil zien invoeren, en als dan een briefschrijver vreesd voor „stormen van verontwaardiging, tegenstand, enz.“, dan antwoordt de doctor: „Ja, dat argument kennen we. Op die manier kan men alles tegenhouden wat tot verbetering der liturgie kan dienen. Maar voor vrees ga ik niet uit den weg.“

Nu geldt het hier geen onverschillige zaak: verbetering van het kerkgezag. Zelfs als iemand beweert, dat hem die verandering koud laat, dan kan toch terecht daartegenover gesteld worden, dat een goed kerkgezag op allen invloed uitoefent, zelfs op z.g. onmuzikale menschen. Toch kan men niet beslist zeggen, dat we hier met een Bijbelsch voorschrift te doen hebben.

Hoeveel te meer is die moed, voor vrees niet uit den weg te gaan, noodig, maar ook op zijn plaats, wanneer het gewichtiger zaken betreft, waarin de Schrift wel leiding geeft. Dr. De Moor bespreekt de vraag, hoe wij in de samenkomsten der gemeente zingen; ik wensch iets te zeggen over wat wij daar zingen. Hoe wij zingen, hier de uitwendige vorm, is lang niet zonder betekenis; evenmin het begeleidend orgelspel; voor, tusschen, naspel en de harmonisatie der melodie. Maar wat wij zingen is toch nog veel gewichtiger.

Natuurlijk de Psalmen en „Eenige Gezangen“. Als wij evenwel geen sleur-Christenen zijn en voor vrees niet uit den weg gaan; als wij aan de hand der Schrift de zaak indenken, dan zullen wij zien, dat daarin een stuk onnatuur steekt.

In de eerste plaats behooren lang niet alle psalmverzen bij den Nieuwtestamentischen eeredienst; en ten tweede hebben wij aan de overblijvende Psalmen en „Eenige Gezangen“ niet genoeg. Ik zal beide nader aantonen.

Onze Psalmhulst behoort ontegensprekelijk bij den Oudtestamentischen eeredienst. Die eeredienst is verouderd en verdwenen. Dat getuigt de Schrift. Lees maar eens aandachtig Jer. 31:31-34. Wat daar door een profeet des Ouden Verbonds wordt voorspeld, wordt als in vervulling gegaan vermeld in den geheelen Brief aan de Hebreëen, vooral in hoofdst. 8:8-13. Ik kan hier niet nader op deze zaak ingaan, ik moet toch al op de goedwilligheid der Redactie rekenen, als ik wat veel plaatsruimte vraag.

Nu ligt het toch voor de hand, dat een liederenbundel, die bij den Oudtestamentischen eeredienst paste, niet zonder meer ook bij den Nieuwtestamentischen voegt. Evenmin als de Mozartsche wet eenvoudig in de Kerk van Christus wordt overgeplaatst. Al wat bij het Sinaitsche Verbond behoorde, was type van het Genade-verbond; maar een type is niet de persoon of zaak zelf. Hagar is niet Sara.

Ik zal enkele voorbeelden noemen. Wij zingen b.v. Ps. 118:13.

„Gezegend zij de groote Koning.

Die tot ons komt in 's Heeren naam.

Wij zegnen U uit 's Heeren woning.

Wij zegnen U al te zaam.

De Heer is God, door wien we aanschouwen

Het vroolijk licht, na lang gevaar.“

Maar dan worden we op eens Joden en gaan „offer-dieren binden met touwen tot aan de hoornen van 't altaar“. Ieder moet het ongerijnde daarvan voor de Kerk van Jezus Christus gevoelen, tenzij hij zonder nadenken, uit sleur, meezingt. Men heeft er wat op gevonden, om het goed te praten. „Dat moet je geestelijk verstaan.“ De oude Dr. Donner van Leiden zeide eens: „Kinderkens, jehi behoef den Bijbel niet te vergeestelijken; hij is geestelijk genoeg.“ Wie zingt of laat zingen Ps. 132:1-4? Of Ps. 3:1, tenzij men werkelijk koning is en in gevaar verkeert, zijn kroon te verliezen. Of Ps. 20:4; wie is die vijand met wagens en paarden, in vredetijd? Of Ps. 35:1, enz.? Of Ps. 66:7.

Wie laat Ps. 137:5 zingen of zingt die zelf? Waar is dat Babylon, en wie zijn die kinderen, die wij zouden wenschen, dat „wreedelijk aan de rotsen verpletterd werden“? Ja toch, ik heb het bijgewoond, dat dat vers in een samenkomst der gemeente werd opgegeven! Want „het staat in den Bijbel!“ Dat schijnt vroom.

Dan kan
lezen „
verstaan
te verou
Zoo
verzen
eeredien
bond op
ondersc
spreek
tusschen
bestaat
19. onk
Natuur
uit te
tegenov
tot „h
tot „h
opger
geen
voorbee
waar te
Col. 3:
omdat
In de
testame
Het me
is Gods
aan wi
aan te
den Ap
zeigt: „
malkan
gees t
Hère
sprake
Het ge
vat, na
leerd“.
Roomsc
ouze va
element
liederen
onwillig
maar o
maar h
de gem
lijk alle
gezong
Gods W
Gods W
dat we
bevat,
maar s
dan oc
Dr. A.
de kerk
„De He
het per
heel d
dal w
Licht“
tot den
de k
bloet,
liefde r
het sch

En:

Toch
daar h
zoo m
moelijk
te hers
dat „t
toon a
liedede
Kuyper
De g
verkon
Alles i
gen, ni
meer d
en gez
herdach
gedeelt
sleept“

Is da
heerlijk
Bove
woorden
(wat in

Ik
was en
de eigen
„De Re
Altof d
H. Krom
N
ook niet

Dan kan men eyengood b.v. Lev. 11 of 15 laten voorlezen, of Lev. 18. Dat alles is Gods Woord, en wij verstaan, dat het onder Israël noodig was, zulke dingen te verordenen.

Zoo zou ik kolommen kunnen vullen met psalmverzen en regels, die bij onzen Nieuwtestamentischen eeredienst niet voegen, maar onder het Sinisch verband op hun plaats waren. Hoe kan iemand voor dat onderscheid toch moedwillig de oogen sluiten? En nu spreek ik nog niet eens van het verschil, dat er tuschen de Psalmen in den Bijbel en onze berijming bestaat. Wat heeft b.v. Ps. 22:9 (ber.) van Ps. 22:18, 19 (onb.) gemaakt?

Natuurlijk denk ik er niet aan, den Psalmbundel uit te bannen: Oud en Nieuw Verbond staan niet tegenover elkander, maar het eerste is de voorbereiding tot het tweede geweest; de Wet de tuchtmeester tot Christus. Eenzelfde, onveranderlijke God heeft beide opgericht. Er blijft nog een rijke schat over, die door geen gezangen is te vervangen. Ik neem geen enkel voorbeeld; ik zou niet weten waar te beginnen noch waar te eindigen. Paulus noemt ook in Ef. 5:19 en Col. 3:16 Psalmen eerst. Ik spreek dit opzettelijk uit, omdat er, helaas! ook lezers zijn, die niet goed lezen.

In de tweede plaats hebben wij voor onzen Nieuwtestamentischen eeredienst aan psalmen niet genoeg. Het moest in kerken, die luide getuigen: „De Bijbel is Gods Woord, het eind van alle tegenspraak, waaraan wij ons gewillig onderwerpen”, voldoende zijn, aan te halen wat de Heilige Geest, door de pen van den Apostel Paulus, in beide zoeven genoemde teksten zegt: „Spreekende onder malkanderen (leert en vermaant malkanderen) met Psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingende en psalmende den Heere met aangenaamheid in uw hart.” Hier is geen sprake van alleen zingen, maar juist in gemeenschap. Het getuigenis: „er staat geschreven!” heeft op velen vat, naar het schijnt, want „zij hebben het anders geleerd”. De beeldstormers hebben met de beelden in de Roomsche kerken meteen heel wat orgels vernield; onze vaders hebben met het misbruik van het muzikale element in den eeredienst ook de lofzangen en geestelijke liederen verbanen, op enkele na, en die enkele half onwillig getolereerd. Heel begrijpelijk, actie en reactie, maar ook Schriftuurlijk? Ik wil gelooven, te goeder trouw, maar het feit blijft, dat de voorgangers, hoe lang wel? de gemeente hebben misleid; door te leeren, dat eigenlijk alleen de Psalmen in haar samenkomsten mochten gezongen worden. Ook de leuze: „In Gods Huis niets dan Gods Woord!” heeft kwaad gedaan. Wanneer „niets dan Gods Woord” in dien strikten zin moest verstaan worden, dat een gezang, hetwelk niet letterlijk Gods Woord bevat, contrabande is, dan moest ook niets gepredikt, maar eenvoudig uit den Bijbel voorgelozen worden. Dan ook geen herijnde, maar de onberijnde Psalmen.

Dr A. Kuyper, die aanvankelijk ook tegen gezangen in de kerk ijverde¹⁾, heeft later zijn opinie gecorrigeerd. In „De Heraut” van 30 Maart 1913 schrijft hij: „Zoo moet het persoonlijk met ons zijn, maar ook in 't algemeen bij heel Christus' kerk, en in zoverre is 't te betreuren, dat we slechts 'teene lied: „O groote Christus, eeuwige Licht” hebben, om in onze tempelzangen rechtstreeks tot den Christus op te heffen. Liefde wil zich uiten, en de liefde voor Christus, die in 't hart der verkorenen bloeit, kan er geen vrees mee hebben, zoo men die liefde niet ook in het lied Hem betuigen mag. Gij kent het schoone lied:

„Middelpunt van ons verlangen,
Trooster van 't onrust gemoed,
Jezus, onze dankbare zangen
Loven Uwen liefdegloed.”

En:

„Liefde, in U is al ons leven;
Gij, Gij zijt het hoogste goed.
Ja, Uw kruis heeft ons gegeven
Wat ons eeuwig juichen doet.
O, hoe zijn we aan U verbonden,
Jezus, Redder, 's Vaders Zoon;
Onze harten, onze monden
Juichen dankbaar tot Uw troon.”

Toch moest men den gezangenbundel²⁾ wel uitbannen, daar hij ons door onbevoegden opgedrongen was, en er zoo menige misgreep in te betreuren viel. Maar hoe moeilijk het ook zijn moge, om wat men toen misging te herstellen, het blijft toch een leegte voor ons gevoel, dat 't lied der eere en des danks niet meer in vollen toon aan Jezus kan worden opgedragen. 't Laat den liefdedrang naar Jezus onvoldaan. Tot zoover Dr Kuyper.

De groote heilsfeiten, ons in het Nieuwe Testament verkondigd, vinden in de Psalmen geen uitdrukking. Alles is hier nog profetie, geen vervulling. Wie gezangen, niet enkel „Evangelische”, kent, gevoelt dat gemis meer dan wie nooit anders dan Psalmen heeft gelezen en gezongen. Wij hebben juist 's Heilands opstanding herdacht; zeg mij, worden er dan niet voor 't grootste gedeelte toepasselijke verzen „als met de haren bijgesleept”?

„Jezus leeft en wij met Hem!
Dood, waar is uw schrik gebleven?
Jezus leeft en Zijne stem
Roept ook ons eens weer in 't leven.
Gij, o Heiland! Gij alleen,
Gij zijt onze troost alleen.”

Is dat niet echt schriftuurlijk? Geen schaduw, maar heerlijk licht!

Bovendien, behalve de uiting van het gemoed, in klare woorden, tot lof en prijs ook van onzen Zaligmaker (wat in den Psalmbundel nog niet mogelijk was), zonder

¹⁾ Ik laat de ongemotiveerde onderscheiding van „tunis wel en in de kerk geen gezangen zingen” rusten, omdat dit eigenlijk nietszeggende kantteekening in den Statenbijbel, „De Bemonstranten hebben de gezangen ingevoerd” zegt men. Althoof daarin het bewijs lag, dat ze niet kunnen dengen. Zie H. Kron. 35 : 22, middellengedeelte.

²⁾ Nl. de „Evangelische Gezangen”. Dien bundel wil ook niemand in onze Geref. Kerken invoeren.

„offerdieren met touwen te binden”; er is wederkerig een invloed, dien het gezang der gemeente op haar geestelijk leven uitoefent. Al staan de Psalmen hoog, hun uitsluitend gebruik verhindert den vollen zegen van het verbond der genade. Wij spreken ons uit in het lied, maar het lied spreekt ook tot ons. Dr Kuyper heeft meer dan eenmaal betuigd, dat wij, Gereformeerden, veel te Oudtestamentisch zijn.

Wat mij hoofdzak is, de uitdrukkelijke verklaring in Gods Woord, weegt bij velen, vrees ik, niet zwaar. Sleur is hun krachtiger argument. Dr De Moor schreef van „stormen van verontwaardiging, enz.”. Die verwacht ik ook, als er ernst gemaakt wordt met een Gereformeerden zangbundel. Maar voor vrees gaan wij niet uit den weg, vooral niet, als we de Schrift aan onze zijde hebben.

H. M.

De Redactie zond mij dit schrijven ter inzage, opdat ik desgewenscht een aantekening erbij zou kunnen zetten. Het onderwerp lijkt me echter belangrijk genoeg om een artikel eraan te wijden; en om dus niet te veel ruimte in één nummer in beslag te nemen, laat ik ditmaal den heer M. aan het woord, om dan in het volgende nummer mijn gevoelens over deze dingen te ontwikkelen.

De M.

Een stem uit Canada.

Woonachtig zijnde in Canada, en door een elfjarig verblijf aldaar bekend zijnde met heerschevende toestanden, werd schrijver dazes verzocht, ten behoeve van diegenen van ons Nederlandsch volk, welke plan hebben om te emigreren, een korte beschrijving te geven van Canada.

Aannemende dat lotsverbetering het motief is, hetwelk menschen doet emigreren, volgt daaruit dat de mogelijkheid om dat doel te bereiken moet worden vastgesteld.

Canada dan, deelt in de algemeen heerschevende malaise en gaat gedrukt onder zware belastingen, welke welvaart voor het algemeen onmogelijk maken, en armoede scherpelijk doet gevoeld worden.

Het is een land dat groot is van uitgestrektheid, met betrekkelijk weinige inwoners, waardoor het spoorwegverkeer duur, en de vrachttarieven hoog zijn. Vele districten worden zoodanig geteisterd door droogte, dat de oogst jaar op jaar mislukte en duizenden gaarne zouden vertrekken indien hun de middelen daartoe niet ontbraken. (In 1920 vertrokken van uit Canada 143000 personen naar de Vereenigde Staten van Amerika, velen niet in staat zijnde hier in hunne behoeften te voorzien.)

Velen zijn hier gekomen in de hoop hun lot te verbeteren, maar talloos velen hebben, na alles te hebben gewaagd aan den landbouw, alles verloren, en velen verkeerden in benarde omstandigheden. Lange winters, strenge koude, en de moeilijkheid om voedsel voor het vee te verbouwen, maken veeteelt en zuivelindustrie moeilijk. Thans liggen op het erf van schrijver dezes meer dan 20 stuks vee, bezweken aan de koude op 15 Maart 1922.

Land is hier vruchtbaar en goedkoop, maar zonder regen laat dat niet.

Deze toestanden worden meest gevonden in de zuidelijke gedeelten der provincien Manitoba, Saskatchewan en Alberta. In de noordelijke gedeelten valt meer regen, maar daar is men meer onderhevig aan vroege en late vorst, zoodat ook daar menigmaal des landmans hoop verijdeld wordt.

Waar nu iemand om lotsverbetering wil verhuizen, daar diene men rekening te houden met 't voorgaande, aangezien dit feiten zijn, en welke naar waarheid met veel donkerder tint zouden kunnen worden gekleurd.

Ook is hier voor ons Hollandsch volk op kerkelijk gebied niet veel dat bemoedigt. Naar ons beste weten hebben we slechts één Hollandschen Zendeling-Leeraar in Canada, wiens traktement voornamelijk wordt opgebracht door broeders en zusters in de Vereenigde Staten van Amerika. Wel zijn hier eenige kleine gemeenten, welke waarschijnlijk worstelende zullen ten onder gaan (daar telkens gezinnen welke daartoe in staat zijn, het land verlaten). Maar het vooruitzicht is duister.

De Ver. Staten, waar schrijver ook een zeventiental jaren woonde, bieden naar zijn meening, beide op maatschappelijk en geestelijk gebied, den landverhuizer beter gelegenheid tot verbetering van zijn lot en dat der zijnen, dan Canada. Vele gemeenten der Geref. Kerk zijn daar gevestigd, waar met raad en daad den emigrant hulp kan worden geboden. Zeer veel emigratie-literatuur over Canada wordt er verspreid, maar zaken en toestanden worden daar veelal te rooskleurig voorgesteld en de volle waarheid niet gegeven. Daar schrijver ook de dupe van die misleidende propaganda werd, liet hij zich geredelijk vinden dit woord ter waarschuwing aan ons Nederlandsch volk te doen toekomen.

E. K. S.

(De John de Jong te Granger, Washington, verzocht om opname van dit stuk in „De Reformatie”. Hij blijft voor de waarheid borg. Red.)

BOEKBESPREKING.

„Jan Waanders”, door J. C. de Koning.
J. H. Kok, Kampen, 1922.

Op een hollotje doorgelezen bevat dit boek goede eigenschappen. Het spanst, hoewel niet overmatig. Het heeft eenig, hoewel geen hevig sentiment. Het geeft deugdelijk Hollandsch. Stijfbokken schiet de schrijver niet. En de strekking valt te loven.

Maar meer op den keper beschouwd, valt dit boek toch tegen. De schrijver maakt het zich moeilijk, door het zich gemakkelijk te maken. Hij werkt een gegeven uit, dat zeer eenvoudig is: van constructie en niet nieuw kan worden genoemd.

Het is spoedig verteld.
Jan Waanders slap Gereformeerd opgevoed, is ver-

loofd met Jo Vleistra, uit een meer stoer Gereformeerd gezin. Botsing. Verloving af Jan troost zich met een meisje van slecht karakter, Truus Breedveld. Een pool van huwelijksmisère. Truus sterft. Jan komt tot inkeer en trouwt met Jo.

Wie zulk een vrij bekend thema wil uitwerken moet over ongemeen talent beschikken om kunstwerk te produceren.

De heer De Koning is daarin m.i. niet geslaagd. Hij wilde teekenen het conflict tusschen kerk en cultuur.

Maar dan had hij van Jan Waanders niet een verwaand jongmenschen moeten maken, maar een nobel karakter. Hij had de innerlijke spanning als het ware moeten laten voelen. Ook had hij dunkt mij beter gedaan de eerste verloving achterwege te laten en ons Truus moeten scheppen als een rein, schoon naar de wereld hellend meisje. Vervolgens had hij naar een psychologisch keerpunt moeten zoeken en dit met subtiële teerheid schetsen.

Zoo had hij naar het mij voorkomt beter op zijn tendens moeten aansturen dan nu.

Want als men nu een jongeling, die voor een soortgelijk conflict staat, door een boek als dit de oogen wil openen, zal hij zich licht verontschuldigen: U meent toch niet, dat ik een opschepper ben als Jan Waanders en mijn meisje een verachtelijk schepsel als die Truus Breedveld?

Bij zulk een conflict moet men zijn personages juist van den innemendsten kant laten zien. Men moet een zekeren natuurlijken adel leggen in hun ziel.

Dan zal 't effect het grootst zijn.

Of de heer De Koning voor zulk een taak is opgewaassen? Ik houd het niet onmogelijk. Maar dan moet hij zich veel bezig houden met psychologische ontleding. En hij bedenke, dat zijn stijl wel correct, maar ook stijf is.

Overigens is dit boek naar den vorm volstrekt niet van minder gehalte dan vele, die van de overzijde, en dan soms nog wel als kunst, op de boekenmarkt worden geworpen.

HEPP.

CORRESPONDENTIE.

Marcus te A. Aan die kwestie hopen we aandacht te schenken.

W. G. K. te O. (Sm.) Uw vraag zal atellig wel door den betrokken medewerker beantwoord worden.

A. T. te D. De door u bedoelde zaak moet langs kerkelijken weg worden afgewikkeld en is in dit stadium voor publieke bespreking niet geschikt.

J. de V. te H. In de artikelen over „het studeeren der Ouderlingen” ontving u reeds antwoord op uw vraag.

Redactie.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Nieuwe Pekela, Jac. Eriaga te Engwierum en H. Fokkens te Boornbergum.

Nijemidam, H. Fokkens te Boornbergum en E. C. van der Laan te Lollum.

Smilde, F. W. H. Brumer te Hoogeveen en Joh. Jansen te Ten Boer.

Beroepen te:

Delft, H. A. Munnik te Zwolle.

Hallum, F. W. Geerts te Scharnegoutum.

Maassluis (B), H. Brouwer H. Mm te Heermeide.

Rozenburg, Joh. Kwak te Colenborg.

Schipmuiden, B. Alkema, cand. te Apeldoorn.

Wasserveer, J. van Herken te Twijzel.

Aangenomen naar:

's Grevelduin-Capelle, G. H. de Jonge te Naarden.

Houwerzijl, J. Meijer te Beetsum.

Bedankt voor:

Bloksyl, B. Alkema, cand. te Apeldoorn.

Nieuwe Pekela, J. Sybma te Burjup.

Nieuwerkerk, J. Vesseur te Stad aan 't Haringvliet.

Nieuwerwaard, S. van Dijken te Zwole.

Oosterend (T.), P. H. de Jonge te Heerde.

Scherpenzeel, S. Kamper te Oldebroek.

Zuilichem, J. Vesseur te Stad a. 't Haringvliet.

Afscheid van:

Boekoop, D. Pol. Tekst Hebr. 13 : 8.

De D. J. Karssen te Baarn, em. pred. van Amsterdam, is een der beenen afgezet. De berichten over den toestand van den patient luiden gunstig.

Emeritaat. De W. F. A. Winckel heeft bij den Kerkeraad te Sloterdyk tegen 1 Oct. a.s. emeritaat aangevraagd. — De N. A. de Gaay Fortman te Amsterdam heeft emeritaat aangevraagd tegen 1 Sept. a.s.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Boekoop, J. D. Barth te Werkendam.

Vlaingen, J. Jongeleen te Maarssen.

Zelphen, J. D. Barth te Werkendam.

Bedankt voor:

Hoogeveen, P. de Smit te Oud-Beijerland.